

Ewa Kula

"Przemiany oświaty", Tadeusz Lewowicki, Warszawa 1994 : [recenzja]

Studia Pedagogiczne. Problemy Społeczne, Edukacyjne i Artystyczne 10,
219-220

1995

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

**Tadeusz Lewowicki, *Przemiany oświaty*, Wydawnictwo „ZAK”,
Warszawa 1994, ss. 173**

Przemiany ustrojowe zachodzące w Polsce mają również wpływ na edukację. W ostatnich latach dokonały się podstawowe zmiany w myśleniu o powinnościach, modelu i miejscu oświaty w życiu społeczeństwa i poszczególnych ludzi. Próbą całościowego przedstawienia obrazu przemian oświatowych jest książka prof. dr. hab. Tadeusza Lewowickiego, zatytułowana „Przemiany oświaty”.

Część pierwsza książki, „Przemiany filozofii edukacyjnej”, ukazuje związki między organizacją życia społecznego a miejscem i funkcjami edukacji w państwie i społeczeństwie. Autor scharakteryzował tu czynniki wpływające na sposób pojmowania i określania celów edukacji w społeczeństwach zorganizowanych hierarchicznie oraz w społeczeństwach zorganizowanych demokratycznie, a także omówił przyczyny, które doprowadziły do podważenia dotychczasowych schematów ujmowania celów edukacji. „Tendencją współczesnego życia społecznego – pisze T. Lewowicki – a w tym edukacji, jest przywracanie rangi wartościom uniwersalnym, związanym z człowiekiem i jego życiem”. W części drugiej, zatytułowanej „Podstawowe idee przemian oświatowych – od teorii ku praktyce” autor przedstawił znaczenie idei zmian oświatowych w oddziaływaniu na praktykę oświatową oraz wpływ demokratyzacji życia i uspołecznienia oświaty na jej niezależność od przejściowych oddziaływań i pozamerytorycznych nacisków. Zdaniem autora nowe ujęcia teoretyczne i przemiany praktyki oświatowej powinny uwzględniać zarówno istotę zmian społeczno-politycznych w naszym kraju, jak i sens zmian doktryn edukacyjnych. Część trzecia, „W poszukiwaniu modeli lepszej edukacji”, zawiera teoretyczne i praktyczne problemy edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, szkolnictwa podstawowego i średniego, studiów wyższych oraz kształcenia nauczycieli. Autor wskazał na potrzebę prac nad nową koncepcją edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej i nad wprowadzeniem nowych rozwiązań praktycznych. Omówił funkcjonowanie szkół państwowych i niepaństwowych, porządkując jednocześnie dość mylącą terminologię, co jest bardzo cenne, gdyż różne nazwy: szkoły „powszechne”, „publiczne”, „państwowe”, „społeczne”, „prywatne”, „komunalne” itp. często dają się zastosować do tych samych szkół. Dalej autor podkreślił funkcje polskiego szkolnictwa wyższego, związane ze zmianami ku demokracji, podmiotowości, praworządności i efektywności gospodarczej, a także zwrócił uwagę na potrzebę odbudowania deontologii nauczycielskiej.

Część czwarta, „Zagrożenia i nadzieje”, zawiera teksty przedstawiające zderzenie idei przemian z praktyką oświatową. Autor podzielił się z czytelnikiem swoimi obawami związanymi m.in. z przesadnie lansowanymi w Polsce wzorami szkoły amerykańskiej, ponieważ wpływy zagraniczne mogą wprawdzie zwiększać szanse, ale również mogą wzmocniać zagrożenia oświaty polskiej.

Książka oparta jest na tekstach publikowanych w latach 1989–1993 na łamach czasopism „Edukacja” i „Ruch Pedagogiczny”, w pracach zbiorowych wydanych przez

uczelnie wyższe oraz w „Encyklopedii pedagogicznej” z 1993 r. Niewątpliwą zaletą książki jest to, że zawiera ona rozprawy i teksty wystąpień prof. dr. hab. T. Lewowickiego, rozproszone w różnych wydawnictwach i pisane w różnym czasie, a przez to trudno dostępne dla szerszego kręgu czytelników. Książka daje możliwość uchwycenia ogólnych tendencji i ważnych obszarów zmian i zmagani oświatowych, prezentuje przykłady poszukiwań modeli edukacji oraz zagrożenia i nadzieje związane z przemianami oświatowymi. Z tych względów jest cenną publikacją, odpowiadającą na zainteresowania tymi zagadnieniami nauczycieli i studentów, którzy w przyszłości podejmą pracę w zawodzie nauczycielskim. Praca ta powinna również zainteresować pracowników nauki oraz organizatorów systemu edukacyjnego różnych szczebli.

Ewa Kula